ЕУРАЗИЯ
ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Алматы қаласының әкімдігі
Алматы облысының әкімдігі
Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Акимат города Алматы
Акимат Алматинской области
Казахский государственный женский педагогический университет
Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева

Almaty city department
Department of Almaty region
Kazakh State Women's Teacher Training University
L.N.Gumulev Eurasian National University

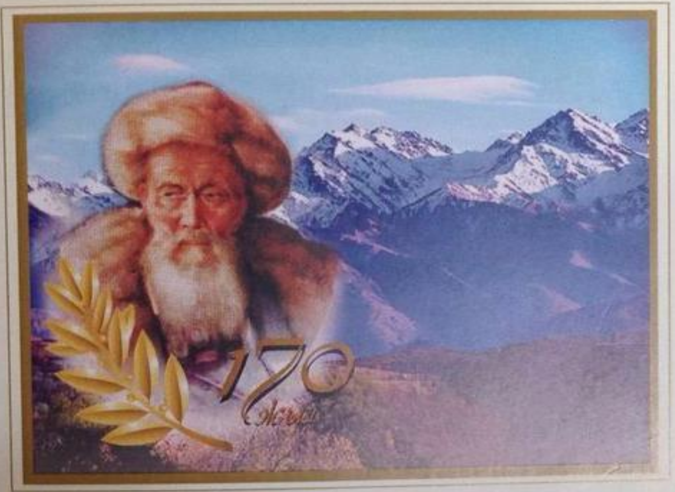

«ЖАМБЫЛ ЖАБАЕВ – ҰЛЫ ДАЛАНЫҢ АЛЫП ЖЫРШЫСЫ»

атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияның
МАТЕРИАЛДАРЫ
(Алматы қ., 25 ақпан 2016 ж.)

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-теоретической конференции
«ЖАМБЫЛ ЖАБАЕВ – НАРОДНЫЙ ПОЭТ ВЕЛИКОЙ СТЕПИ»
(г.Алматы, 25 февраля 2016 г.)

MATERIALS
of the international scientific-theoretical conference
«ZHAMBYL ZHABAEV – NATIONAL POET OF GREAT STEPPE»
(Almaty, February 25, 2016)

Алматы, 2016

ӘОЖ 821. 512. 122. 0 (063)
КБЖ 83. 3 (5Қаз)
Ж 25

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

Бас редакторлар

Д.Ж.Нөкетаева – Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің ректоры
Е.Б.Сыдықов – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры

Жауапты редакторлар

Б.А.Әлиев – Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің бірінші проректоры
Д.Қамзабекұлы – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің проректоры
А.О.Тымболова – Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті Қазақ филологиясы және әлем тілдері факультетінің деканы

Редколлегия мүшелері

С.Б.Ержанова – *ф.ғ.д., профессор*
К.С.Әбдіқалық - *ф.ғ.к., профессор м.а.*
П.Қ.Юсуп – *п.ғ.м., аға оқытушы*
Б.С.Сарбасов – *ф.ғ.к., қауым.проф.м.а.*

Ж 25 **«Жамбыл Жабаев – Ұлы Даланың алып жыршысы»** - Жыр алыбы Ж.Жабаевтың 17 жылдығына арналған. **«Жамбыл Жабаев – народный поэт Великой Степи»** посвяще к 170 - летию великого поэта Ж.Жабаева. «**Zhambyl Zhabaev – National Poet of Great Steppe» devoted to Great poet Zhambyl Zhabaev's 170th** anniversary» – атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдар жинағы: – Алматы: «Қыз университеті» баспасы, - 2016. – 428 б. – қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-224-731-2

Жыр алыбы Ж.Жабаевтың 170 жылдығына арналған **«Жамбыл Жабаев – Ұлы Даланы жыршысы»** атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияның жинағына енген мақалалар ғасырдың Гомері» атанған жыршы, жырау, ақынның өмірі мен шығармашылығы әдебиеттану, тілі біл әдістемелік қырынан жан-жақты қарастырылады.

...www.zharar.com/tags ...ары оқу орындарының
...www.zharar.com/tags ...деңгейлі
...-begalinka.kz

Резюме

...данной статье рассматриваются проблемы изучения жизни и творчества Жамбыла ...

Summary

...this article discussed the problems of studying the life and works of Zhambyl Zhabayev.

ДАЙЫНДЫҚ БӨЛІМ ТЫҢДАУШЫЛАРЫНА ЖАМБЫЛ ЖАБАЕВ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ОҚЫТУ

Н.Қ.Мәтбек, *ф.ғ.к., аға оқытушы*

(Алматы қ. әл-Фараби атындағы ҚазҰУ)

...зақ әдебиеті пәні бірыңғай ұлттық немесе кешенді тестілеу сынағын тапсыратын ...дердің таңдау пәндерінің бірі болып табылады. Тест мазмұнында орта мектептің 5-11- ...тарына арналған қазақ әдебиеті оқулығының материалдары қамтылған. Жыр алыбы, XX ...ғасыр Гомері атанған Жамбыл Жабаев шығармашылығы орта мектеп бағдарламасында ...деңгей мазмұнда қарастырылып келеді: 5-сыныпта ақынның «Өтеген батыр» дастанынан ...берілген; 7-сыныпта «Аттандыру», «Алғадай туралы әрбір ой», «Атаның әлдиі» өлеңдері; 8- ...пта «Жаныс ақынға», «Патша әмірі тарылды» өлеңдері мен «Сұраншы батыр» дастанынан ...; 9-сыныпта «Кәдірбайдың төбеті», «Шағым», «Ата жаумен айқастық», «Жайлау», ...ардтық өренім» өлеңдері оқытылады. 10-11-сыныптарда ақынның шығармашылық ...ы кеңірек қамтылып талдау жасалынады.

...ақынның дүниеге келуі, өскен ортасы, ақын болып қалыптасуы, айтыстағы шеберлігі, ...ығы, шығармаларының тақырыптық аясы, заман шындығын жырлауына назар аударылады. ...к бөлімдерінде орта мектеп түлегімен қатар, шетелдік қазақ диаспорасы өкілдері де білім ...ектеп бағдарламасындағы материалдарды қайталай отырып, Ұлттық тестілеу орталығы ...н қазақ әдебиеті пәні бойынша оқу-әдістемелік құралдардағы тапсырмалар бойынша да ...жүргізіледі.

...ықта берілген негізгі мәселелерге назар аударылады. Хронологиялық кесте жасалынады.

1846 жыл	Шу өзенінің бойында, Жамбыл тауының баурайында дүниеге келген
1846-1945 жж.	Жамбыл Жабаевтың өмір сүрген жылдары
1881 жыл	Құлмамен Құлмамбетпен айтысып жеңеді
1913 жыл	«Өстепкеде» өлеңі – Алматыда ашылған Романовтар әулетінің үш жүз жылдық мерейтойына арналған көрмеде төре, әкім, байлардың жағымпаз, жалтақ қылығын әшкере шығарған өлені
1916 жыл	Ұлт-азаттық көтеріліске арнап «Зілді бұйрық», «Патша әмірі тарылды» өлеңдерін жазады
1924 жыл	«Қазақстан тойына» өлеңі жарияланған жыл
1936 жылы	Мәскеу қаласына тұңғыш рет барады
1936, 1938, 1939 жылдары	қатарынан үш ірі орденмен марапатталады
1939 жылы	Жамбыл «Құрмет белгісі» орденімен марапатталады
92 жасында	Жамбыл Кавказға сапар шегеді: Ш. Руставелидің «Жолбарыс терісін жамылған батыр» дастанының 750 жылдық мерекесіне қатысады.
1941 жылы	Ж.Жабаевтың атақты өлеңі – «Ленинградтық өренім» жарық көреді
1941 жылы	«Өтеген батыр», «Сұраншы батыр» дастандары үшін Мемлекеттік сыйлық беріледі
1945 жылы 22 маусымда	Жүзге аяқ басқан шағында дүниеден озды

Жамбыл Жабаев шығармашылығына арналған төмендегідей кестені толтыру тапсырылады [1]:

Өлеңдері	«Шағым» – 15-16 жасындағы жазған өлеңі; «Кедей күйі» – аш-жалаңаш, жоқшылық тұрмыстағы кедейдің халі бейнеленген; «Алғадай туралы әрбір ой» – өз баласына арнаған өлеңі (жоқтау жыры); «Мәңке туралы» – бір болысты әжуалап жазған сатиралық өлеңі; «Ленинградтық өренім» – саяси лирикаға жататын, Отан қорғау тақырыбында жазылған жыры; «Артықша туған азамат» – толғау түрінде жазылған; «Аттандыру» – бата түріндегі туындысы; «Жалғызбын деп жүрмесін» туындысы – Әбдірахман дүниеден өткенде Абайға жолдаған көңіл айту өлеңі; «Амангелді» – азамат соғысы батырының ерлік бейнесін суреттеген өлеңі; «Қадірбайдың төбеті»; «Атаның әлдиі»; «Өсиет»
Жамбыл жырлап, кейінгі заманға жеткізген жырлар	«Көрұғлы», «Манас», «Мұңлық-Зарлық», «Шахнама», «Қыз-Жібек», «Едіге батыр» т.б.
Дастандары	«Өтеген батыр», «Сұраншы батыр» (Жетісу қазақтарының XIX ғасырдың орта тұсында Қоқан басқыншыларына қарсы күресін суреттеген) дастандары
Жамбыл айтысқан ақындар	Айкүміс, Бөлектің қызы, Бақтыбай, Құлмамбет, Сарбас, Досмағамбет, Шашубай, Бөлтірік т.б.

Ұлттық тестілеу орталығының қазақ әдебиеті бойынша оқу-әдістемелік құралының тапсырмаларына назар салсақ, кей тапсырмалар ақын шығармаларынан үзінділер беріліп, қай өлеңінен берілгендігін анықтау тапсырылады. Мысалы, «Оқымаймын молдадан, Екі иығы комдаған, Бала келсе сабаққа, Жем аңдыған дорбадан» («Шағым»); «Заңгойдың болысы пысық келеді, Мұрындары пұшық келеді. Екі арада ептеп жерінде Көздерін қысып келеді»(«Мәңке туралы»); «Пірім бар жыр нөсерін аспанға атқан, Сұңқардай саңқылдаған ер Сүйінбай» («Жамбылдың Құлмамбетпен айтысы») [2].

Тест тапсырмаларының мазмұнында Жамбыл Жабаевқа қатысты пікірлер мен дәйексөздер де біршама беріліп жүр. Атап айтқанда, «Сүйінбай туралы естелігінде:«Өлеңді тыңдаушының көкейінен кетпестей етіп айт. Сенің өлеңдерің жеке адамдардың емес, бүкіл халқымыздың игілігіне

...болсын. Әділ сөйле, адал бол!» – деп айтқан адам – Ж.Жабаев; Жамбыл қай кезде айтып «Наградталған мен емес, қазақтың халық поэзиясы» (Еңбек Қызыл Ту ордені берілгенде); ...жүрегіңіз ешбір қартаймайды, жігіттің жүрегіндей болып келеді», – деп Жамбыл туралы ...– А. Нексе; «Жазық кең дала менің Отаным болды. Мен киіз үйде өстім. Сол кездегі барлық ...балаларындай мені де көшкенде бесігіммен алып жүрді» (Жамбыл); «Жұрт біздің екей руын ...: «Екейде елу бақсы, сексен ақын» деген ат аз ба? Сексен бірінші болып қайтесің?» – деп ...ға айтқан – әкесі; Ж.Жабаев туралы: «Жетісу ақындарының алтын діңгегі»деп айтқан – ...зов; Әдебиеттегі Жамбыл Жабаев туралы айтылған пікір – «ХХ ғасырдың Гомері»; «Халық ...ның алыбы, ХХ ғасырдың Гомері» деп бағаланған ақын – Жамбыл; Жүз жыл жырлаған ...иесі – Жамбыл; «Жүз жыл өмір кешкен ақында неше жүз жылдар өнері мен шеберлігі ...», – деген пікірді айтқан – М. Әуезов.

Ақынның өмірі мен шығармашылығының кейбір қырлары жөнінде де сұрақтар қамтылған: ...й отбасында дүниеге келіп, жоқшылық тұрмысты көп көрген ақын»; «Жасында оқудан бас ...сырыпсалма ақын, майталман айтыскер, жырау әрі жыршы»; Жамбылдың сүйікті ұлының ...(Алғадай); Жамбылдың шәкірті (Кенен); Жамбылдың ұстазы, Жамбыл өзінің пірі ретінде ...ақын (Сүйінбай); Жамбыл бастаған халық поэзиясының көрнекті өкілдері (Н. Байғанин, К. ...ев, Н.Бекежанов); Жамбыл өлең арнаған украин ақыны (Т. Шевченко); Қазақстан ...арының I құрылтайында Жазушылар одағына мүшелікке қабылданған халық ақындары ...л, Нартай, Кенен); Жамбыл: «Жата алмаймын төсекте, жаным қалай жайланат?» деген ...ды айту себебі (соғыстың зардабын уайымдағандықтан); Жазушылардың бүкілодақтық II ...дегі баяндамасында А.Сурков атап көрсеткен Жамбылдың қай поэзиясының тақырыптары ...кезіндегі өлеңдері) т.б.

Тыңдаушыларға Жамбыл Жабаев шығармаларын оқып, негізгі мазмұнын, идеялық-...тық мәнін түсіну, қосымша әдебиеттермен жұмыс тапсырылады.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті-Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың: «Егер біз ...л даналығын тәу етіп, ұлылығын ұлағат тұтып жатсақ, оның басты себебі – Жамбыл ...ның адамзаттық арман аңсарымен ұласып жатқандығында. Сондықтан да қазақтың ...ына адамзаттың Жамбылы ретінде құрмет көрсетіп, өлмес рухының алдында басымызды ...», - [3] дегеніндей Жамбыл Жабаев шығармашылық ғұмырнамасының білім алушылар үшін ...дық мәні зор.

Пайдаланылған әдебиеттер:

...лов З. Қирабаев С., Әдібаев Х. Қазақ әдебиеті: Жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-...тарлық бағытындағы 11-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2007. – 368 б.
...қ әдебиеті пәні бойынша оқу-әдістемелік құрал. – Астана: Ұлттық тестілеу орталығы РМҚМ, ...–112 б.
...diler.kz > kazakh_tili > 6351

Резюме

В статье рассматриваются проблемы преподования слушателям подготовительного ...на творчества народного поэта Жамбыла Жабаева. Анализируется содержания заданий ...честву поэта.

Summary

...ticle consiclered the artistic features in the wors Zhambil Zhabaev.

ЖЫР АЛЫБЫ ЖАМБЫЛ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ОҚЫТУ

***Р.Б.Бораш**, п.ғ.к., аға оқытушы*
(Алматы қ. Абай атындағы ҚазҰПУ)

...өнері саласында
...